

Sygn. akt I CSK 636/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 listopada 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Dończyk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Paweł Grzegorzczak

SSN Monika Koba

Protokolant Beata Rogalska

w sprawie z powództwa J. R.

przeciwko K. K.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 16 listopada 2018 r.,

skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 23 stycznia 2017 r., sygn. akt VI ACa (...),

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania
i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

J. R. wniósł przeciwko K. K. pozew o pozbawienie wykonalności w całości tytułu wykonawczego wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 10 grudnia 2007 r.,

sygn. akt I C (...) zmienionego wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 16 kwietnia 2009 r., sygn. akt I ACa (...), opatrzonego klauzulą wykonalności nadaną przez Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 10 czerwca 2009 r.

Po wniesieniu pozwu powód cofnął pozew bez zrzeczenia się roszczenia w części dotyczącej pozbawienia wykonalności wyroku, w której J. R. został zobowiązany do publikacji przeprosin K. K. w formie emisji w Radiu (...) i Radiu (...) na koszt J. R. W zakresie, w jakim nastąpiło cofnięcie pozwu Sąd Okręgowy w W. postanowieniem z dnia 13 stycznia 2015 r. umorzył postępowanie.

Wyrokiem z dnia 19 czerwca 2015 r. Sąd Okręgowy w W. pozbawił wykonalności tytuł wykonawczy w postaci wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 10 grudnia 2007 r., sygn. akt I C (...) i wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 16 kwietnia 2009 r., sygn. akt I ACa (...) zmieniający wyrok Sądu Okręgowego w W. z dnia 10 grudnia 2007 r. w punkcie I oraz postanowienia Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 10 czerwca 2009 r. w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności w części, w której J. R. został zobowiązany do wykonania świadczenia niepieniężnego polegającego na publikacji przez J. R. przeprosin K. K. w formie ogłoszenia prasowego na koszt J. R. na łamach „D.” na pierwszej stronie w wytłuszczonej ramce w formacie 25 cm x 15 cm (pkt 1) oraz rozstrzygnął o kosztach procesu (pkt 2).

Ustalił, że J. R., wyrokiem Sądu Okręgowego w W. z dnia 10 grudnia 2007 r., sygn. akt I C (...), został zobowiązany do wykonania świadczenia niepieniężnego na rzecz K. K. polegającego na publikacji przez niego przeprosin K. K. o określonej w wyroku treści, w formie ogłoszenia prasowego na koszt J. R. na łamach „D.” na pierwszej stronie w wytłuszczonej ramce w formacie 25 cm x 15 cm oraz publikacji tych przeprosin także w formie emisji w Radiu (...) i Radiu (...) bezpośrednio po głównych wydaniach dzienników informacyjnych. Wyrok ten został w części dotyczącej treści oświadczenia częściowo zmieniony wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 16 kwietnia 2009 r., sygn. akt ACa (...). W dniu 10 czerwca 2009 r. Sąd Apelacyjny nadał wyżej wskazanemu tytułowi egzekucyjnemu klauzulę wykonalności.

Powód nie podjął działań zmierzających do wykonania wyroku, wobec czego pozwany wszczął postępowanie egzekucyjne. Postanowieniem z dnia 28 stycznia 2012 r., sygn. akt II Co (...), Sąd Rejonowy w W. wezwał J. R., aby w terminie dwóch tygodni wykonał czynności określone w wyroku Sądu Okręgowego z dnia 10 grudnia 2009 r. Postanowieniem z dnia 22 kwietnia 2013 r. K. K. została zasądzona od J. R. kwota 70 000 zł tytułem zaliczki na sumę potrzebną do publikacji przeprosin określonych wyrokiem Sądu Okręgowego z dnia 10 grudnia 2007 r.

Postanowieniem z dnia 25 maja 2012 r. Sądu Rejonowego w W. K. K. udzielone zostało umocowanie do wykonania czynności określonych w wyroku Sądu Okręgowego z dnia 10 grudnia 2009 r. na koszt J. R. Wezwano go jednocześnie do określenia kwoty potrzebnej na zamieszczenie oświadczenia w Radiu (...). W toku podejmowanych czynności Sąd Rejonowy uzyskał informację, iż Radio (...) zgodnie ze swoją linią programową nie zamieszcza tego typu ogłoszeń i tym samym nie posiada określonego cennika na taką czynność. Wobec niewykazania przez K. K. żądanej wysokości kwoty, Sąd, postanowieniem z dnia 23 stycznia 2013 r. o sygn. I Co (...), stwierdził umorzenie postępowania egzekucyjnego.

K. K. wystąpił w dniu 5 marca 2013 r. do Sądu Rejonowego w W. o wydanie postanowienia o umocowaniu go do wykonania na koszt J. R. pkt. I wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 10 grudnia 2009 r. poprzez publikację na stronie drugiej gazety „D.” oświadczenia przeprosin. Ponadto wniósł o przyznanie mu od J. R. kwoty 9 350 zł tytułem zaliczki na powyższą czynność. Z uzasadnienia wniosku wynika z kolei, iż celem K. K. było udzielenie zaliczki na publikację przedmiotowego oświadczenia na antenie Radia (...). Postanowieniem z dnia 5 kwietnia 2013 r. o sygn. I Co (...) Sąd Rejonowy w W. oddalił powyższy wniosek. Na postanowienie to K. K. wniósł 24 kwietnia 2013 r. zażalenie.

Pozwany podjął czynności zmierzające do opublikowania oświadczenia na koszt powoda J. R. w „Dzienniku G.”. Na jego wniosek Sąd Rejonowy w W., pismem z dnia 19 grudnia 2012 r., skierował do redakcji zapytanie o możliwość i koszt publikacji oświadczenia na łamach „Dziennika G.”. Redaktorem naczelnym „Dziennika G.” jest J. S., a redakcja ma siedzibę w W. przy ul. O. Natomiast

redaktorem „Dziennika P.” był R. K. Redakcja tej gazety miała siedzibę w W. przy A. Wydawcą obu gazet był I. Sp. z o.o. z siedzibą w W. Przeprosiny miały nastąpić na łamach gazety „Dziennik P.”, gdzie zostały wcześniej opublikowane wypowiedzi będące przedmiotem postępowania w sprawie o sygn. I C (...). Jednakże periodyk ten przestał być wydawany w formie papierowej od dnia 12 września 2009 r. i funkcjonuje obecnie jedynie w postaci portalu internetowego [www.\(...\).pl](http://www.(...).pl).

W ocenie Sądu Okręgowego powództwo oceniane na podstawie art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. było zasadne. Powód, który oparł żądanie na przesłance niemożności egzekwowania zobowiązania, udowodnił, że nie jest w stanie wykonać wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 10 grudnia 2007 r. o sygn. I C (...). Od dnia 12 września 2009 r. gazeta „D.” ukazuje się wyłącznie w formie elektronicznej na stronie [www.\(...\).pl](http://www.(...).pl). Ewentualna publikacja oświadczenia na stronie internetowej nie czyniłaby zadość obowiązkowi wynikającemu z wyroku Sądu Okręgowego z dnia 10 grudnia 2007 r. Oznacza to, iż roszczenie K. K. - usankcjonowane wyrokiem Sądu Okręgowego z dnia 10 października 2007 r. - nie może być egzekwowane, a niemożność ta nastąpiła już w dniu 13 września 2009 r. i trwa nadal. Pozwany podjął działania zmierzające do opublikowania na koszt powoda J. R. oświadczenia w gazecie „Dziennik G.”. Sąd podzielił stanowisko wyrażone przez Sąd Apelacyjny w postanowieniu z dnia 15 października 2014 r. o sygn. VI ACz (...), że „D.” uwzględniony w wyroku będącym tytułem wykonawczym nie jest tożsamym czasopiśmie z „Dziennikiem G.”. Przemawia za tym inny skład redaktorów, siedziby redakcji, a także profilu tematycznego czasopisma. Wyrok nakazujący powodowi opublikowanie przeprosin i określający zarówno treść jak i formę tego oświadczenia był wydany w 2007 r. Już po powstaniu tego tytułu wykonawczego nastąpiło zdarzenie polegające na zmianie formy wydawniczej gazety „D.” - w 2009 r. Obecnie nie jest możliwe opublikowanie przeprosin w formie wskazanej w wyroku z 10 października 2007 r., gdyż nie istnieje w obiegu gazeta „D.” w formie papierowej. Natomiast zrealizowanie zobowiązania wynikającego z wyżej wymienionego tytułu wykonawczego w innym czasopiśmie będzie sprzeczne z treścią tego wyroku.

Na skutek rozpoznania apelacji wniesionej przez pozwanego od wyroku Sądu pierwszej instancji, Sąd Apelacyjny w (...), wyrokiem z dnia 23 stycznia 2017

r.,. zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w ten sposób, że oddalił powództwo oraz orzekł o kosztach postępowania.

Sąd drugiej instancji za uzasadniony uznał zarzut naruszenia art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. poprzez przyjęcie, że zaprzestanie ukazywania się gazety w formie papierowej, w której publikacja ogłoszenia prasowego ma nastąpić, stanowi zdarzenie uniemożliwiające wykonanie tytułu egzekucyjnego, w którym takie zobowiązanie zostało przewidziane. Powództwo uregulowane we wskazanym przepisie ma na celu pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub w części, bądź ograniczenie tej wykonalności, jeżeli prowadzenie egzekucji na podstawie tego tytułu narusza prawa podmiotowe dłużnika wynikające z prawa materialnego. Zmierza ono do odmiennego, niż to wynika z tytułu wykonawczego, ukształtowania prawa. Jest przy tym niezależne od podstawy roszczenia i rozstrzygnięcia objętego tytułem wykonawczym. Powództwo opozycyjne może być wytoczone dopiero po wydaniu przez sąd postanowienia o nadaniu tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności, niezależnie od tego, czy egzekucja na podstawie danego tytułu wykonawczego została już wszczęta, czy też wszczęcie egzekucji jeszcze nie nastąpiło. Wyrokowi Sądu Okręgowego w W. z dnia 10 grudnia 2007 r., sygn. I C (...) - zmienionemu wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 16 kwietnia 2009 r. o sygn. ACa (...), w dniu 10 czerwca 2009 r. - Sąd Apelacyjny nadał klauzulę wykonalności. Powództwo przeciwegzekucyjne może być realizowane tylko pod warunkiem, że istnieje możliwość wykonania tytułu wykonawczego. Oznacza to, że żądanie pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności nie może być skutecznie złożone po wyegzekwowaniu należności w całości, tj. z chwilą wyegzekwowania przez wierzyciela całości świadczenia objętego tytułem wykonawczym. W rozpoznawanej sprawie istnieje możliwość wykonania tytułu wykonawczego, ponieważ świadczenie nie zostało wyegzekwowane.

Podstawa powództwa opozycyjnego uregulowana w art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. obejmuje zdarzenia materialnoprawne, z którymi łączy się powstanie, zmiana albo wygaśnięcie stosunku cywilnoprawnego. Nie istnieje żaden zamknięty katalog zdarzeń, których nastąpienie po powstaniu tytułu egzekucyjnego dawałoby podstawę do wystąpienia z powództwem z art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c., ich

uszczegółowienie zostało pozostawione judykaturze i doktrynie. Do omawianych zdarzeń należy zaliczyć zjawiska i stany świata zewnętrznego oraz objawy wewnętrznego życia stron, z którymi przepisy prawa materialnego łączą wygaśnięcie zobowiązań albo które powodują niemożność egzekwowania świadczeń wynikających z tytułu. Do zdarzeń powodujących wygaśnięcie zobowiązania należy zaliczyć m.in. trwałą i nieprzemijającą niemożliwość świadczenia będąca skutkiem okoliczności, za które dłużnik nie ponosi odpowiedzialności (art. 475 k.c.). Do zdarzeń powodujących niemożność egzekwowania należy zaliczyć np. przedawnienie, odroczenie terminu spełnienia świadczenia, rozłożenie świadczenia na raty.

Wskazany w tytule wykonawczym obowiązek dłużnika – którego podstawę stanowi art. 24 k.c. będący elementem ochrony dóbr osobistych - osłania przede wszystkim interes osoby dotkniętej naruszeniem. Obowiązek usunięcia skutków naruszenia dóbr osobistych, polegający na złożeniu przez dłużnika oświadczenia odpowiedniej treści w formie ogłoszenia, podlega egzekucji na podstawie art. 1049 k.p.c. Jest to więc czynność zastępowalna.

Zdarzeniem, które zdaniem Sądu Okręgowego, miało prowadzić do pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności, jest zaprzestanie ukazywania się gazety, w której ogłoszenie zawierające oświadczenie o przeproszeniu, przewidziane tytułem wykonawczym, miało zostać opublikowane. Powód nie przedstawił jednak dowodów, z których wynika, że zaprzestanie ukazywania się gazety ma charakter trwały. Nie można więc wykluczyć, że sytuacja ta może ulec zmianie w przyszłości i dziennik pod wskazanym tytułem będzie wydawany także w formie papierowej. Z wyciągu z dnia 16 kwietnia 2013 r. Rejestru dzienników i czasopism prowadzonego przez Sąd Okręgowy w W. wynika, że pod numerem (...) widnieje zarejestrowany tytuł dziennika: „Dziennik P.”, którego wydawcą jest I. spółka z o.o. z siedzibą w W. przy ul. O. W rubryce siódmej - dotyczącej wzmianki o zawieszeniu wydawania dziennika lub czasopisma oraz o czasie zawieszenia - widnieje zapis „brak wpisu”, z kolei w rubryce ósmej - dotyczącej wzmianki o utracie ważności rejestracji dziennika lub czasopisma - widnieje wzmianka „brak wpisu”. W tej sytuacji Sąd pierwszej instancji wadliwie uznał, że sam fakt niewydawania wskazanego dziennika w formie papierowej, stanowi podstawę do uznania, że

zachodzi niemożność egzekwowania świadczenia objętego tytułem wykonawczym. Nie można w chwili obecnej zasadnie stwierdzić, że wskazany dziennik nie będzie ponownie wydawany w formie papierowej, za czym przemawiają przytoczone zapisy z rejestru.

Dodatkowo za przyjętym stanowiskiem, zdaniem Sądu Apelacyjnego, przemawia charakter zobowiązania określonego w tytule wykonawczym. Roszczenie stwierdzone tytułem wykonawczym nie ma charakteru majątkowego, wobec czego nie podlega przedawnieniu. Dotyczy to także roszczenia stwierdzonego prawomocnym orzeczeniem właściwego organu albo ugodą sądową, do którego nie ma zastosowania art. 125 § 1 k.c. W konsekwencji wydłużony jest w zasadzie bez ograniczenia czas, w jakim możliwa będzie przymusowa realizacja zobowiązania objętego tytułem wykonawczym. Czasowe zaprzestanie wydawanie gazety „Dziennik P.” w formie papierowej, które nie jest tożsame z zaprzestaniem wydawania gazety w ogóle, nie może być uznane za spełnienie przesłanki niemożności egzekwowania zobowiązania.

Nie można także uznać, że w sprawie doszło do niemożliwości świadczenia, o której stanowi art. 475 § 1 k.c., skutkującego wygaśnięciem zobowiązania. Przepis ten ma zastosowanie wówczas, gdy świadczenie stało się niemożliwe skutkiem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi, gdy niemożliwość świadczenia następuje dopiero po powstaniu stosunku zobowiązaniowego. Stan ten musi być trwały i obiektywny. Zaprzestanie wydawania przez wydawcę gazety „Dziennik P.” w formie papierowej, nie jest tożsame z utratą bytu tego tytułu prasowego. Nie można w chwili obecnej wykluczyć, że wskazany dziennik nie będzie ponownie wydawany w formie papierowej. Dlatego też nie można uznać, że zachodzi w sprawie niemożliwość świadczenia, o której mowa w art. 475 § 1 k.c.

Nie ma też realnego zagrożenia, że pozwany opublikuje ogłoszenie o przeproszeniu na koszt powoda w innym tytule prasowym np. dzienniku G. Z uwagi bowiem na uregulowanie art. 1049 k.p.c. sąd nie może upoważnić wierzyciela do opublikowania ogłoszenia o przeproszeniu w innym tytule prasowym niż wskazany w treści tytułu wykonawczego. Z treści postanowienia z dnia

22 kwietnia 2013 r. Sądu Rejonowego wynika, że pozwany został upoważniony do wykonania czynności w postaci zamieszczenia oświadczenia określonego w tytule wykonawczym w formie ogłoszenia prasowego, które ma być opublikowane w wytluszczonych ramkach (w formacie 25cm x 15 cm) na łamach „D.” na pierwszej stronie. Na ten cel Sąd przyznał pozwanemu od dłużnika kwotę 70 000 zł tytułem zaliczki na wykonanie tej czynności.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w (...) został zaskarżony w całości przez powoda skargą kasacyjną opartą na podstawie z art. 398³ § 1 k.p.c., w ramach której podniesiono zarzut naruszenia prawa materialnego poprzez jego błędną wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie, tj. art. 23 ustawy - Prawo Prasowe w zw. 475 § 1 k.c. w zw. z art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. (w brzmieniu sprzed dnia 8 września 2016 r.) poprzez ich błędną wykładnię polegającą na ich niezastosowaniu, chociaż zgodnie z prawidłowo ustalonym stanem faktycznym, dziennik „D.” pozostaje niewydawany od ponad roku, co aktualizuje domniemanie o wykreśleniu tego tytułu z Rejestru dzienników i czasopism z mocy prawa, a w konsekwencji świadczenie w postaci opublikowania w takim tytule prasowym oświadczenia stało się niemożliwe do wykonania bez winy dłużnika i wygasło, zaś na skutek tego zdarzenia, które nastąpiło po powstaniu tytułu egzekucyjnego, zobowiązanie wygasło. Powód wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 23 stycznia 2017 r. oraz orzeczenie co do istoty sprawy poprzez pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego w postaci wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 10 grudnia 2007 r., sygn. akt I C (...) i wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 16 kwietnia 2009 r., sygn. akt I ACa (...) zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w W. z dnia 10 grudnia 2007 r., sygn. akt I C (...) w punkcie I. oraz postanowienia Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 10 czerwca 2009 r. w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności w części, w jakiej J. R. został zobowiązany do wykonania świadczenia niepieniężnego, tj. w zakresie publikacji przez J. R. przeprosin K. K. w formie ogłoszenia prasowego na koszt J. R. na łamach „D.” na pierwszej stronie w wytluszczonej ramce w formacie 25 cm x 15 cm, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Pozew w sprawie został wniesiony przed dniem wejścia w życie – z dniem 8 września 2016 r. - przepisów ustawy z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r., poz. 1311). Z tej przyczyny według art. 21 ust. 1 wyżej wymienionej ustawy z dnia 10 lipca 2015 r., w sprawie miał zastosowanie art. 840 § 1 pkt 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego w brzmieniu obowiązującym przed wejściem w życie ustawy z dnia 10 lipca 2015 r. Zgodnie z tym przepisem, dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego w całości lub w części albo ograniczenia, jeżeli po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane; gdy tytułem jest orzeczenie sądowe, dłużnik może powództwo oprzeć także na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy, a także na zarzucie spełnienia świadczenia, jeżeli zarzut ten nie był przedmiotem rozpoznania w sprawie.

Powództwo o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności, o którym mowa w art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c., oparte może być na zdarzeniach o charakterze materialnoprawnym, które nastąpiły po powstaniu tytułu egzekucyjnego lub po zamknięciu rozprawy, z którymi odpowiednie przepisy wiążą skutek w postaci wygaśnięcia zobowiązania albo niemożności prowadzenia egzekucji. Wygaśnięcie zobowiązania następuje m.in. wtedy, gdy świadczenie stało się niemożliwe skutkiem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi (art. 475 § 1 k.c.). Niemożliwość świadczenia, o której mowa w art. 475 § 1 k.c., ma miejsce wtedy, gdy niemożliwość świadczenia ma charakter obiektywny i trwały. Niemożliwość świadczenia ma charakter obiektywny, gdy z przyczyn faktycznych lub prawnych żaden podmiot zobowiązany nie może spełnić tego świadczenia. Innymi słowy, nie chodzi tu o niemożliwość spełnienia świadczenia jedynie przez konkretnego dłużnika. Zastosowanie art. 475 § 1 k.c. może nastąpić wówczas, gdy świadczenie stało się niemożliwe skutkiem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi.

Sądy obu instancji przyjęły, że powód J. R. na podstawie tytułu wykonawczego, którego dotyczy powództwo, był zobowiązany do opublikowania przeprosin w formie ogłoszenia prasowego na łamach dziennika „D.” wydawanego

w formie papierowej. Wskazanie w tytule wykonawczym nazwy dziennika, wydawanego w chwili powstania tytułu wykonawczego w formie papierowej, jak również szczegółowo określona w tytule wykonawczym forma oświadczenia powoda - na pierwszej stronie, w wytłuszczonej ramce w formacie 25 cm x 15 cm - adekwatna do publikacji prasowej w formie drukowanej na papierze, jednoznacznie wskazuje, że powód J. R. został zobowiązany do opublikowania przeprosin w dzienniku o tytule „D.” wydawanym w formie papierowej, a nie w formie elektronicznej. Wyłącza to możliwość prowadzenia egzekucji nałożonego na powoda obowiązku przez żądanie opublikowania treści oświadczenia w dzienniku, chociażby o tej samej nazwie, co wskazanym w tytule wykonawczym, ale wydawanym w formie elektronicznej.

Zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 30 marca 1977 r., III CZP 18/76, OSNCP 1976, nr 9, poz. 195), zasadność powództwa z art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. ocenia się według stanu rzeczy w chwili orzekania. Zastosowanie tego przepisu dotyczy więc takiej sytuacji, w której w chwili poprzedzającej wystąpienie okoliczności uzasadniającej zastosowanie ochrony przewidzianej w art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c., zobowiązanie jeszcze nie wygasło. Stąd też bezzasadnie pozwany podnosi, że możliwości uzyskania przez powoda ochrony prawnej na wskazanej wyżej podstawie prawnej sprzeciwia się to, że według twierdzeń powoda obecnie nie istnieje nawet potencjalna możliwość wykonania tytułu wykonawczego z powodu faktycznego niewydawania dziennika o tytule „D.”.

Sądy *meriti* różniły się oceną, czy w chwili orzekania świadczenie, do którego spełnienia został zobowiązany powód w tytule wykonawczym, było niemożliwe do spełnienia w rozumieniu art. 475 § 1 k.c. Sąd drugiej instancji uznał bowiem, odmiennie od Sądu pierwszej instancji, że powód nie wykazał, aby zaprzestanie ukazywania się gazety miało charakter trwały, czemu przeczy treść wyciągu Rejestru dzienniku i czasopism, z którego wynika, że nadal jest w nim zarejestrowany tytuł dziennika: „Dziennik P.”, którego wydawcą jest I. spółka z o.o. z siedzibą w W. przy ul. O., a ponadto w odpowiednich rubrykach tego rejestru nie ma wzmianki o zawieszeniu wydawania dziennika lub o utracie ważności jego rejestracji. Na tej jedynie podstawie Sąd drugiej instancji przyjął, że nie można

wykluczyć, że sytuacja ta może ulec zmianie w przyszłości, co wyłącza możliwość uznania, że niemożliwość świadczenia ma charakter trwały.

Trafnie jednak w skardze kasacyjnej podniesiono zarzut naruszenia art. 23 ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. Prawo prasowe (jedn. tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1914 – dalej: „pr. prasowe”), zgodnie z którym rejestracja dziennika lub czasopisma traci ważność w razie niewydawania dziennika lub czasopisma przez okres roku od dnia nabycia uprawnień do ich wydawania na czas nieoznaczony lub przerwy w ich wydawaniu przez okres roku, jeżeli redakcja nie wystąpiła o zachowanie rejestracji. W sytuacji, w której jednocześnie Sąd drugiej instancji przyjął za podstawę swoich ustaleń faktycznych ustalenie Sądu pierwszej instancji, że dziennik zatytułowany „D.” nie jest wydawany w formie papierowej od dnia 13 września 2009 r., aktualizował się w sprawie obowiązek oceny przez Sądy *meriti* dokonanych ustaleń przez pryzmat normy zawartej w art. 23 pr. prasowego. Ani z treści przepisów ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. Prawo prasowe, ani z przepisów wykonawczych do tej ustawy w postaci rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 lipca 1990 r. w sprawie rejestru dzienniku i czasopism (Dz.U. Nr 46, poz. 275 ze zm.) nie wynika, aby zastosowanie art. 23 pr. prasowego było uzależnione od dokonania faktycznego wpisu odpowiedniej wzmianki o zaistnieniu okoliczności przewidzianych w art. 23 pr. prasowego. Z tej przyczyny zarzut naruszenia art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. w zw. z art. 23 pr. prasowego i art. 475 § 1 k.c. był uzasadniony.

Oceniając, czy zachodzą okoliczności uzasadniające uwzględnienie powództwa z art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. z tej przyczyny, że zachodzi niemożliwość świadczenia przewidziana w art. 475 § 1 k.c. należy mieć na względzie, że Państwo powinno udzielić wierzycielowi wszelkiej niezbędnej pomocy – przez zastosowanie środków prawem przewidzianych - w celu przymuszenia dłużnika do wykonania obowiązku nałożonego na niego w tytule wykonawczym. Może to nastąpić jednak tylko wtedy, gdy dłużnik ma realną możliwość jego wykonania. Niedopuszczalna jest bowiem sytuacja, w której wierzyciel korzystałby z przymusu państwowego w celu egzekucji świadczenia określonego w tytule wykonawczym, mimo obiektywnej niemożliwości wykonania tego świadczenia przez dłużnika. Poza tym w odniesieniu do tytułu wykonawczego, z którego wynika obowiązek złożenia przez

dłużnika oświadczenia, o którym mowa w art. 24 § 1 k.c., w celu usunięcia skutków naruszenia dóbr osobistych, niemożliwość złożenia tego oświadczenia - powodująca zgodnie z art. 475 § 1 k.c. wygaśnięcie zobowiązania - oznacza tylko tyle, że gaśnie obowiązek określony w tytule wykonawczym. Ponieważ nie prowadzi to do usunięcia skutków naruszenia dóbr osobistych uprawnionego wierzyciela nie traci on prawa do ponownego wystąpienia z żądaniem przeciwko naruszytelowi jego dóbr osobistych o zobowiązanie do złożenia przez niego oświadczenia odpowiedniej treści i w odpowiedniej, ale innej niż określonej w tytule wykonawczym pozbawionym wykonalności formie, usuwającego skutki naruszenia dóbr osobistych.

Zastosowanie art. 23 pr. prasowego może mieć wpływ na podstawę faktyczną – którą zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c. związany jest Sąd Najwyższy - co sprzeciwiało się wydaniu orzeczenia reformatoryjnego na podstawie art. 398¹⁶ k.p.c. Ponadto z uwagi na przyjęcie przez Sąd drugiej instancji, że w sprawie nie zachodziła obiektywna przeszkoda uniemożliwiająca spełnienie świadczenia określonego w tytule wykonawczym objętym pozwem poza rozważaniami tego Sądu pozostała kwestia, czy było to następstwem okoliczności, za które dłużnik (powód J. R.) nie ponosi odpowiedzialności i jakie to ma znaczenie dla możliwości zastosowania art. 475 § 1 k.c. W tym więc zakresie ta prawnie relewantna okoliczność pozostawała poza zakresem kontroli kasacyjnej.

Z tych względów na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. oraz art. 108 § 2 w zw. z art. 391 § 1 i 398²¹ k.p.c. orzeczono, jak w sentencji.